

др Синиша Трива,
редовни професор Правног факултета у Загребу

РОК ЗА ПРИГОВОР ПРОТИВ РЈЕШЕЊА О ИЗВРШЕЊУ НА ТЕМЕЉУ ВЈЕРОДОСТОЈНЕ ИСПРАВЕ

— Критичке биљешке уз једну судску одлуку —

1. Рјешење Вишег привредног суда Хрватске (ВпсХ) Пж 1328/79, од 30. X 1979 (објављено у часопису „Привреда и право“ бр. 4/80, с. 67), о року за подношење приговора против рјешења о извршењу на темељу вјеродостојне исправе, привлачи пажњу не само због става о тумачењу члана 55. Закона о извршном поступку (ЗИП), већ и због тога што својим садржајем изазива опћа, шира разматрања о методама тумачења закона.

2. Високо судиште је одлучило: првостепени суд је правилно поступио кад је приговор извршног дужника против рјешења о извршењу донесеног на темељу вјеродостојне исправе (21. ЗИП) поднесен након протека рока од осам дана одбацио као неправодобан. „Наиме — наводи се у одлуци — приговор може бити поднесен и након рока од осам дана, све до окончања извршног поступка у смислу одредбе члана 51. ЗИП, само ако се приговор заснива на чињеници која је наступила након настанка извршне исправе (16. и 17. ЗИП).”

3. Иза цитираног фрагмента објављеног рјешења очигледно стоје и одребени неизречени ставови: изванредни приговор из члана 51. ЗИП односи се само на рјешења о извршењу заснована на *извршним исправама*, које су резултат или претходних квалифицираних страначких диспозиција (нпр. судске нагодбе), или правоћне и извршне одлуке донесене у мјеродавном, у правилу когницијском поступку; не односе се и на таква рјешења којима није претходио квалифицирани поступак ради утврђивања вјеровниковог потраживања, већ су донесена на темељу приватне исправе (као, нпр., овдје, на темељу вјеровниковог рачуна). Члан 55. ЗИП, који уређује овај потоњи приговор, не предвиђа изванредан рок за његово подношење. Без изричитог изузетка, за њ, дакле, може важити само опће правило о року од осам дана (8/3. ЗИП).

4. Одлука Вишег привредног суда Хрватске намеће забрињавајућу конклузију: извршни дужник против кога се извршење допушта на темељу квалифициранијег правног основа (извршне исправе) има веће процесне гаранције за заштиту својих права него извршни дужник против

кога се извршење допушта на темељу непровјерене тврдње извршног вјеровника о наводном постојању његовог потраживања.

Питамо се: да ли је такав закључак разборит и прихватљив, унаоч одсуству изричите одредабе у члану 55. ЗИП која би извршног дужника овлашћивала да приговор поднесе и након истека рока од осам дана?

5. Системска дјела, уџбеници (скрипта), коментари и објашњења наших колега написани у поводу Закона о извршном поступку од 30. III 1978. не региструју овај проблем⁽¹⁾. Ми смо на њ указали још 15. V 1979, у нашој књизи о опћем дијелу судског извршног права, дакле прије доношења одлуке ВпсХ од 30. X 1979.⁽²⁾ Устрајемо на њему и у другом издању наше књиге из 1984⁽³⁾, устрајући и на многобројним другим, на жалост негативним, критичким оцјенама новог закона, нарочито оних његових текстова који се односе на правна средства⁽⁴⁾.

6. Овлаштење извршном дужнику да свој приговор против рјешења о извршењу на темељу извршне исправе поднесе и након осам дана ако се заснива „на чињеници која је наступила након настанка извршне исправе односно у вријеме кад се више није могла изнијети у поступку из којег потјече извршна исправа“ (51. ЗИП), требало би да му послужи за спречавање извршења јер су након настанка извршне исправе (чија се коректност не доводи у питање) настале чињенице које утврђено потраживање укидају, или заустављају, или узрокују недопустивост провођења конкретног извршења (тзв. опозициони и опугнациони приговори)⁽⁵⁾. Неадекватна редакција законског текста (50. т. 8. и 51. ЗИП), отворила је, међутим, овоме приговору врата и за истицање свих осталих приговора против рјешења о извршењу, на начин против кога се доста тешко борити, иако смо и сами склони онима који се (без изношења ваљаних аргумената) залажу за сужавање његова домета⁽⁶⁾. Концедирајући, за час, оправданост рестриктивнијег тумачења, требало би прихваћени привилегиј признати, у име равноправности и правичности, и извршном дужнику против кога се извршење проводи на темељу вјеродостојне исправе, дакле знатно слабијег правног основа него што је извршна исправа. И након издавања вјеродостојне исправе, па и након правоћности рјешења о извршењу и његовог започињања, могле би, наиме, и овдје наступити чињенице опозиционог или опугнационог значаја о којима би, изнесу ли се, требало водити рачуна.

7. Зашто и извршном дужнику из вјеродостојне исправе не пружити могућност да изванредним приговором спријечи неосновано одузимање његових средстава? Зато — бар тако произлази из одлуке ВпсХ — јер овом рјешењу не претходи доношење извршне исправе — ње уопће нема — па стога нема ни могућности фиксирања временског међаша

(1) БОРБЕВГ-СТУДИН, *Закон о извршном поступку са стручним објашњењима*, Београд 1979; ПОПОВИЋ-РИСТИЋ, *Закон о извршном поступку са коментаром, судском праксом и образцима за практичну примену*, Београд 1978; ПОЗНИЋ, *Грађанско процесно право*, 8. изд., Београд 1982; СРЕЂКОВИЋ-ЛУКИЋ, *Приручник судског извршног поступка*, Београд 1981; WEDAM-LUKIĆ, *Izvršilo pravo* (скрипта), Ljubljana 1979.

(2) ТРИВА-БЕЛАЈЕЦ-ДИКА, *Судско извршно право — опћи дио*, Загреб 1980, § 42, с. 283—286; внд. и ДИКА, *ЗИП с објашњењима*, итд., 2. изд., Загреб 1982, с. 73.

(3) ТРИВА-БЕЛАЈЕЦ-ДИКА, *ор. cit.* у н. 2, 2. изд., Загреб 1984, § 42, стр. 323—326.

(4) ТРИВА-БЕЛАЈЕЦ-ДИКА, *ор. cit.* у н. 3, §§ 37—49, стр. 281—362.

(5) ТРИВА-БЕЛАЈЕЦ-ДИКА, *ор. cit.* у н. 3, § 40/11—23, стр. 294—310.

(6) ПОЗНИЋ, *ор. cit.* у н. 1, Но 823а, стр. 420 — без навођења разлога за свој став; ПОПОВИЋ-РИСТИЋ, *ор. cit.* у н. 1, стр. 56 — наводећи да би требало обабнати оне приговоре за које је *евидентно* да се морају поднијети у року од осам дана, као што су посебно они из т. 1, 2, 3, 6, 7. и 10. чл. 50. ЗИП.

који би дијелио, с обзиром на час њихова настанка, чињенице подобне за изванредни приговор од оних које то нису.

Држимо да би се овај аргумент могло прихватити тек ако се пристане на одрицање од било које друге интерпретативне методе осим круте граматичке., Прва временска цензура из члана 51. ЗИП забрањује истицање чињеница које су настале прије настанка извршне исправе јер су оне обухваћене њеном правомоћношћу па се о њима више не може судити (осим у поводу ревизије или понављања поступка у коме је извршна исправа настала). За таквом цензуром код извршења на темељу вјеродостојне исправе нема ни потребе јер му правомоћно когницијско суђење није ни претходило. Због тога би и свака чињеница опозиционе или опугнационе нарави, ако настане „до окончања извршног поступка“, морала бити ваљан разлог за лојалног извршног дужника да се послужи изванредним приговором. Рјешење о извршењу не рјешава мериторно супстанцијалноправни однос међу странкама (arg. из 55/3. ЗИП). То својство не може стећи ни кад постане правомоћно, јер дужник није у року поднио приговор.

8. Виши привредни суд Хрватске одриче то право овом извршном дужнику и тако га тешко, а често и ирепарабилно, неосновано дискриминира. Иако су тек након истека рока од осам дана настале чињенице које оправдавају спречавање извршења, овај извршни дужник морао би допустити да се против њега извршење ипак настави и доврши. Своја повријеђена права могао би, ваљда, покушати остваривати тек касније: у поступку протуизвршења, или у посебној парници, наравно ако би му то правно и физички уопће још било могуће(?). Да је, којом срећом, раније већ био осуђен да испуни свој дуг, имао би против себе извршну исправу, али и уза се право да у покренутом извршном поступку осујети њено извршење.

Да оправда свој став, судишту од којег потјече критицирано рјешење стоје на располагању прастари слогани: *Dura lex sed lex* или, по избору, *Suavis in summa injuria*.

9. Мишљења смо да прбјегавање овим зазорним „утјешним“ порукама овдје не би требало да буде нужно.

Вишем привредном суду Хрватске могло би се, наиме, замјерити и то да неовлаштено прескаче преко неких законских текстова, ослобађајући се тако и дужности да их протумачи. Закон, наиме, налаже суду да у поводу спорног приговора нападано рјешење о извршењу стави изван снаге и да укине проведене радње (55/1. ЗИП). Које су то *проведене радње*? Нема их, нити би их могло бити ако би приговор био поднесен у року од осам дана, дакле прије наступања правомоћности рјешења о извршењу, јер извршење одобрено на темељу вјеродостојне исправе не смије ни започети прије правомоћности одлуке којом се одобрава (41/2. и 3. ЗИП). — Ако, дакле, сам закон наређује укидање проведених радња извршења, онда он имплицитно допушта да приговор буде поднесен и након протекла рока од осам дана, јер само тада и може бити објекта подобног за његову примјену.

Опонент би нам могао парирати нашим властитим оружјем: чему придавати значење фрагменту и *укинути проведене радње*, кад би се и

за њу могло рећи да је резултат већ освједочене незавидне номотехничке вјештине његових редактора. Умјесто да се текст члана 55. ЗИП допуњује правилом о допуствости изванредног приговора, требало би из њега брисати правило о укидању проведених радњи.

10. Члан 55/2. ЗИП ослобађа извршног дужника дужности обрађања свог приговора. Тражити од њега да то ипак учини кад подноси изванредни приговор, значило би супротстављати се закону. И то без оправдана разлога. Јер, ако би образложење било потребно зато да се у њему само утврди постојање одређеног опозиционог разлога, онда би такав захтјев био лишен сваког реалног смисла поред чињенице да би и неистинита тврдња довела до анулирања свега што је дотле остварено. Ако би се, међутим, од дужника смјело тражити да (нпр. у опозиционој парници) докаже основаност свог приговора, онда би такав захтјев изокренуо наглавце темељне поставке правног система у којем одвајкада живимо: од наводног дужника би се тражило да докаже гашење своје обвезе, иако наводни вјеровник још није квалифицирано доказао постојање свог потраживања (осим ако његовој властитој фактури не придамо значење таквог крунског доказа)⁽⁸⁾.

11. Не би требало занемарити ни чињеницу да се глава IV ЗИП (48—55) односи, без дистинкције, на приговоре против рјешања о извршењу, а тек њене одређене одредбе на прву, односно да другу подврсту приговора. Изнесени аргументи, поред оних који би се на исту тему могли још низати у недоглед, упућују на оправданост аналогне примјене члана 51. ЗИП при тумачењу члана 55. ЗИП у коме, уосталом, уопће нема одредаба о року за подношење приговора, па би било основано закључити да се, у погледу рокова, на овај приговор — *mutatis mutandis* — односи све оно што и на приговор из члана 50. ЗИП.

12. Требало би одговорити на питање: смије ли се процесни закон тумачити и тако да се о његовом правом садржају изводе закључци који немају непосредног ослоња у тексту закона? Држимо да смије и мора, кадгод везаност *ad verbum* закона води до неправедних и неразборитих закључака. Та зар би, без таквог овлаштења, уопће било могуће примјењивати Закон о извршном поступку од 30. III 1978⁽⁹⁾?

Но докле ићи у слободи „бјежања“ од слова закона? У начелу дотле докле то допуштају и захтјевају темељни принципи оног истог правног система из којег је закон никао, односно принципи оног истог закона чија је одређена норма разборито неприхватљива.

Да ли ову слободу искористити тако да се члан 55. ЗИП допуни овлаштењем на изванредни приговор, или тако да се из њега брише одредба о укидању проведених радњи? Требало би оптирати за алтернативу на коју упућује разборитост, која води правди и једнакости свију пред законом.

За нас дилеме нема, јер *ius est ars aequi et boni*.

(8) ТРИВА-БЕЛАЈЕЦ-ДИКА, *op. cit.* у н. 3, § 42/6, стр. 325—326.

(9) Вид. нпр. ПОЗНИЋ, *op. cit.* у н. 1, Но 823, с. 419; ПОПОВИЋ-РИСТИЋ, *op. cit.* у н. 1, с. 56; БОРБЕВИЋ-СТУДИЋ, *op. cit.* у н. 1, с. 57; ТРИВА-БЕЛАЈЕЦ-ДИКА, *op. cit.* у н. 3, нпр. с. V, VII, § 3/10.12.13 — с. 15—16, § 2/7.9 — с. 11—12, § 14/11 — с. 53, § 19/5 — с. 91, § 22/4 — с. 129, § 23/6.7 — с. 135, § 24/11 — с. 148, § 27/5 — с. 171, § 30/11 — с. 205, § 31/11 — с. 215, § 32/7 — с. 220, § 33/29 — с. 237, § 33/35 — с. 241, § 34/14 — с. 246, § 36 — с. 274, итд., итд.

dr Siniša Triva,
professor of the Faculty of Law in Zagreb

TIME LIMIT FOR FILING OBJECTION AGAINST A RULING
ON EXECUTION ON THE GROUND OF A TRUSTWORTHY
DOCUMENT

Summary

The High Economic Court of Croatia confirmed by means of its ruling a decision of the first instance court by means of which the objections have been denied of the executory debtor, otherwise filed after the expiration of eight day time limit against the ruling on execution on the ground of a trustworth document.

The author does not accept the arguments of the court, according to which the extraordinary objection may be filed after the expiration of the eight day time limit only against a ruling on execution on the ground of the executory document (which allegedly is based on article 51 in relation to article 55 of the Law on Execution Procedure). He considers that there is no ground for discrimination of the debtor against whom the creditor is requesting the execution on the ground of a weaker legal basis. This debtor too has to be enabled to prevent, in course of the execution proceedings, by means of the extraordinary objection, the continuation of execution, and especially if subsequently the reasons of opposition or oppugnancy approach did emerge. The moment of forming of execution document (which does not exist in this case) is relevant for restricting the objection only in relation to the state of facts which was the object of deciding by the court, but since in this case there was no trial, it is not relevant at all.

In favour of the extraordinary objection is also the statutory provision on abolishing of all actions undertaken if the objection should be filed. Namely, since the execution actions may begin to be effected in this case only after the final validity of the ruling on execution (namely, after the expiration of the eight day term), it is obvious that abolishing of the actions undertaken could be effected only if the objection has been filed after the eight day time limit. The reasons of analogy too speak in favour of the extraordinary objection. Non-adequately termed statutory texts should be interpreted in such a way as to make possible reasonable, justified and equal decisions for all the parties in the proceedings.

dr Siniša Triva,
professeur à la Faculté de droit à Zagreb

DÉLAI POUR OBJECTION CONTRE UN ARRÊTE D'EXÉCUTION BASE
SUR UN DOCUMENT AUTHENTIQUE

Résumé

Le Tribunal supérieur de commerce de Croatie a confirmé par son arrêté, la décision du tribunal de première instance par lequel on rejetait les objections du débiteur exécutif, présentées après le délai de huit jours contre l'arrêté d'exécution basé sur des documents authentiques.

L'auteur n'accepte pas les arguments du tribunal selon lesquels une objection extraordinaire après expiration du délai de huit jours ne peut être présentée que contre un arrêté d'exécution basé sur des documents d'exécution (comme prétendement il en résulte de l'art 51 en relation avec l'art. 55, de la Loi sur la procédure d'exécution). Il estime qu'il n'y a aucune raison de discriminer le débiteur contre lequel le créancier demande l'exécution sur la base d'un fondement juridique plus faible. Il faut permettre à ce débiteur de même pendant la durée d'exécution, d'empêcher par objection extraordinaire, se mise à exécution, surtout si des raisons de caractère

oppositionnel ou d'attaque adviennent ultérieurement. Le moment de la naissance du document executif (qui dans la situation litigieuse n'existe même pas) est signifiant pour la limitation de l'objection, seulement par rapport à l'état de fait qui a été jugé, et étant donné que dans ce cas là il n'y a pas eu de jugement ce n'est aucunement signifiant. Ce qui parle aussi au profit de l'objection extraordinaire c'est la disposition légale sur l'abrogation de toutes opérations engagées si l'objection est présentée: étant donné que les opérations d'exécution ne peuvent commencer dans ce cas qu'après la validité légale de l'arrêté d'exécution (donc expiration du délai de 8 jours) il est évident que l'abrogation des opérations engagées ne peut avoir lieu que si l'objection est présentée après le délai de huit jours. Les raisons analogiques parlent aussi au profit d'objection extraordinaire. Les textes de loi rédigés de manière non adéquate doivent être interprétés de sorte à permettre d'arriver à des solutions raisonnables, justes à égalité de droits pour tous les participants à la procédure.